

ПОШИРЕННЯ І СТАН ПОПУЛЯЦІЙ СОЗОФІТІВ РОДИНИ ORCHIDACEAE У ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМАХ СНОВСЬКО-СЕМЕНІВСЬКОГО ГЕОБОТАНІЧНОГО РАЙОНУ

Бузунко П. А., аспірант першого року навчання Чернігівського національного університету ім. Т. Г. Шевченка,
Лукаш О. В., д. б. н., професор, професор кафедри екології та охорони природи
ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка, науковий керівник
м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
Україна
petr.buzunko@mail.ru

Орхідні України, враховуючи їхній надзвичайно складний і тривалий життєвий цикл, взаємодію з грибами-мікоризоутворювачами та спеціалізованими запилювачами, дуже вразливі до антропогенних впливів. Вивчення поширення й стану популяцій созофітів родини Orchidaceae на території району досліджень є надзвичайно важливим для організації системи природоохоронних заходів, разом зі створенням природоохоронних територій, спробами введення в культуру та ренатуралізації.

У лісових екосистемах Сновсько-Семенівського геоботанічного району знайдено популяції 5 видів родини Orchidaceae, а саме: *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo, *Epipactis helleborine* (L.) Crantz, *Neottia nidus avis* (L.) Rich., *Platanthera bifolia* (L.) Rich., *Platanthera chloranta* (Cust.) Rehb. Усі види занесено до Червоної книги України (3-тє видання).

У попередніх дослідженнях [1] виявлено місцезростання *E. helleborine*, *N. nidus avis*, *P. bifolia* в лісовому урочищі «Радомська дача». Нами за період досліджень (2013-2016 рр.) проведено моніторинг відкритих раніше популяцій, виявлено нові місцезростання популяцій цих видів на території регіону досліджень, вперше знайдено популяції *D. incarnata*, *P. chloranta*.

Нові місцезростання *E. helleborine*, *N. nidus avis*, *P. bifolia* знайдено в: 1) кв. 62-63 Семенівського лісництва, між пров. ім. В. В. Сенька, вул. Кути і дорогою Семенівка-Жадове, Ass. *Ulmion minoris* Oberd. 1953; 2) 28, 29, 47, 48 Костобобрівського лісництва, на південний схід від с. Ферубки, Ass. *Quercu-Pinetum* (W.Matuszkiewicz 1981) J.Matuszkiewicz 1988; кв. 16-19 Семенівського лісництва, на північ від с. Миколаївка, Ass. *Aceri-Tilietum* Jutr.-Trzeb. 1993, non Faber 1936. Поодинокі екземпляри *D. incarnata* відмічено на узліссі лісового урочища «Радомська дача» з боку с. Майбутнє. Популяцію *P. chloranta* виявлено в кв. 62-63 Семенівського лісництва.

Розсіяні популяції *E. helleborine*, *N. nidus avis*, *P. bifolia*, *P. chloranta* у трьох виявлених нами місцезнаходженнях зростали поруч. Схема синтаксономічної приуроченості *E. helleborine*, *N. nidus avis*, *P. bifolia*, *P. chloranta* у Сновсько-Семенівському геоботанічному районі має наступний вигляд:

Клас *Quercu-Fagetea* Br.-Bl. et Vlieg. 1937

Порядок *Fagetalia sylvaticae* Pawl. 1928

Союз *Alno-Ulmion* Br.-Bl. et R. Tx. 1943

- Асоціація *Ulmion minoris* Oberd. 1953

Союз *Carpinion betuli* Issl. 1939 em. Oberd. 1953

- Асоціація *Aceri-Tilietum* Jutr.-Trzeb. 1993, non Faber 1936

Клас *Quercetea robori-petraeae* Br.-Bl. ex R.Tx. 1943

Порядок *Quercetalia roboris* R.Tx. 1931

Союз *Pino-Quercion* Medw.-Korn. 1959

- Асоціація *Quercu-Pinetum* (W.Matuszkiewicz 1981) J.Matuszkiewicz 1988;

Висновки. Отримані результати доповнюють наукові дані щодо поширення рідкісних видів на території Східного Полісся. Для збереження рідкісних видів рослин родини Orchidaceae необхідне створення природно-заповідних територій на описаних ділянках.

Список використаних джерел:

1. Левченко І. К. Созологічно цінні види флори урочища Великий бір (Семенівський район Чернігівської області) та загроза їх знищення внаслідок вирубування лісу / І. К. Левченко, П. А. Бузунко // Природні та антропогенно трансформовані екосистеми прикордонних територій у постчорнобильський період: матер. міжнар. наук. конф. "Природні та техногеннозміннені екосистеми прикордонних територій у постчорнобильський період" і міжнар. наук.-практ / І. К. Левченко, П. А. Бузунко. – Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2014. – С. 38–41.

2. Лукаш О. В. Рослинність та флористична цінність лісового урочища "Радомська дача" (Чернігівська область) [Текст] / О. В. Лукаш, В. А. Онищенко // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Біологія. – 2006. – Вип. 3-4(30). – С. 18-27. – Ботаніка.

3. Matuszkiewicz W. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roslinnych Polski / W. Matuszkiewicz. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2007. – Ed. 3. – 537 p.